

Koordinator: Emily Halvorsen
+47 468 50 786
rogaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/rogaland
Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger
Org.nr. 998 129 028

Statens vegvesen
Firmapost-sor@vegvesen.no

Stavanger, 28. april, 2017

Høringsuttalelse til forslag til planprogram for E39 Lyngdal Vest – Sandnes Statlig kommunedelplan

Forum for Natur og Friluftsliv i Rogaland (FNF / Forumet) takker for muligheten til å bidra med innspill til planprogrammet for statlig kommunedelplan for E39 i Sør-Rogaland. FNF som samarbeidsnettverk favner over mange interesser og store variasjoner i medlemskap. De fleste frivillige organisasjonene i FNF Rogaland er regionale ledd av nasjonale aktører og har medlemskap og virke på tvers av flere kommuner. Denne høringsuttalelsen sendes på vegne av berørte organisasjoner på Jæren og i Dalane som representerer til sammen ca. 40 000 medlemskap i alle aldersgrupper.

Disse står bak uttalelsen: Stavanger Turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund (NJFF) Rogaland, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Norges Speiderforbund (NSF) Vesterlen krets og Syklistenes Landsforening Sør-Jæren. Noen organisasjoner sender egne høringsuttalelser som gjelder deres spesifikke kompetanse- og virkeområder.

Områdene langs de foreslåtte traseene er både nær- og utfartsområder for friluftsliv. Alle tre alternativ har til dels store utfordringer når det gjelder naturmangfold.

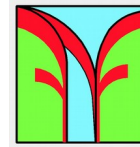
I denne uttalelsen adresserer vi følgende:

- Overordnede føringer
- Medvirkning
- Utredningsprogrammet

Overordnede føringer

Planprogrammet virker grundig og inkluderer mye av det vi kan forvente. Det er mange føringer for prosess, medvirkning og utredning. Noen av føringene er ikke alltid direkte sammenliknbare, noen kan være direkte motstridene. Klimagass og miljøkonsekvenser nevnes i flere. Naturens rolle bør adresseres spesifikt, spesielt den negative klimakonsekvensen av inngrep i sårbar og verdifull 'klimanatur' slik som morenelandskap og annen gammel natur.

FNF er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivsorganisasjoner på fylkesnivå. I Rogaland representerer organisasjonene ca. 55 000 medlemskap og mer enn 550 årsverk frivillig arbeid. Disse er med: Stavanger Turistforening, Haugesund Turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund-Rogaland, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Haugaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Naturvernforbundet i Rogaland, Norsk Botanisk Forening Rogalandsavd., Syklistenes Landsforening Sør-Rogaland, Rogaland Orienteringskrets, Stavanger Kajakklubb, Haugesund Kajakklubb, Sørmarkas Venner, Gandsfjord Seilforening, Stavanger Kiteklubb, Sola Brettseilerforening og friluftsrådene i Rogaland. FNF Rogaland har i tillegg to lokale fora, FNF Stavanger og FNF Haugalandet.

Aktuelt lovverk og regelverk

Vi foreslår at følgende legges til:

- Vannforskriften – den inneholder miljømål som skal sikre at tilstanden til vannforekomster beskyttes mot forringelse av den økologiske og kjemiske tilstanden til forekomstene.

De foreslåtte traseene vil berøre en rekke vannforekomster, som nevnt også vernede vassdrag, men også utallige bekkefelt og små vann som er svært sensitive for de minste påvirkninger.

Regionale og lokale planer – Rogaland

Følgende kan også tas med:

- Regionalplan for massehåndtering på Jæren – under utarbeidelse
- Regional vannforvaltningsplan, Vannregion Rogaland, 2016 – 2021, m. tiltaksplan

Medvirkning

Blant organisasjonene har vi en flott bredde og variasjon av virkeområder og medlemskap som innehar en imponerende samlet kompetanse om naturverdier, aktivitet, landskap og kultur. Dette er kunnskap som bør være svært verdifull for utredningsarbeidet og for lokal, allmenn forankring og forståelse for prosjektet.

I de siste par årene har vi dessverre opplevd at viktige naturområder på Nord-Jæren har fått unødvendig hard medfart ved veibygging og andre samferdselsprosjekt. Vi tror at ved riktig oppfølging av naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven og dialog bla. med FNF organisasjonene i forkant, kunne unødvendig ødeleggelse og mye av den negative omtalen vært unngått.

Styremedlemmer og andre i organisasjonene har allerede deltatt på informasjonsmøter om E39. Så sant det er mulig vil vi også delta på åpne kontordager. Men, som frivillige, kan det være vanskelig å stille på dagtid. Vi håper at kontordagene også har åpningstid om kvelden.

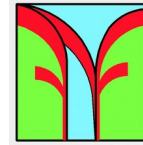
Barn og unges interesser i planarbeidet

Reell medvirkning tror vi er best gjennom dialog. Vi vil derfor foreslå et eget møte med Vegvesenet for FNF organisasjonene, der vi bla. kan ta opp barn- og unges interesser og bidra til at det legges til rette for deres medvirkning for de gruppene som blir berørt av ny E39. I Forumet er det speidergrupper, Barnas Turlag, Miljøagenter, X-ung, samt barne- og ungdomsgrupper hos padlerne, o-løperne og i jeger- og fiskerforeninger, for å nevne noen.

På s. 23 nevnes barn og unges talsperson i plansaker. Er det Fylkesmannen som har dette ansvaret i en statlig kommunedelplan?

Utredningsprogram

Som nevnt har organisasjonene i Forumet kunnskap på tvers av flere områder. Dette gjelder spesielt ikke-prissatte temaene som utredningene skal omhandle. Som sentrale kontakter omtales friluftsrådene og nøkkelinformanter. Vi vil be om at noen av de frivillige FNF organisasjonene også inkluderes på disse listene, i det minste som følger:

- Stavanger Turistforening inkl. Sandnes, Jæren og Dalane Turlag
- Naturvernforbundet i Rogaland – inkl. Nord-Jæren lokallag
- NJFF Rogaland m. 6 lokale foreninger tils. på Jæren og i Dalane
- Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland m. 3 lokallag i sør-fylket
- Besøkscenter Våtmark Jæren

Vi ser helst at alle disse blir forespurt om alle temaene. De vil også kunne hjelpe med forslag om nøkkelinformanter og kunne involvere aktuelle lokallag. Konsulentene/utrederne må regne med å kunne møte med organisasjonene for å få best mulige data og kvalitative beskrivelser, evt. også forslag om befaringer. FNF koordinator kan hjelpe med å koordinere ett eller flere fellesmøter, der vi også kan invitere flere organisasjoner og ressurspersoner inkl. speiderledere og andre fra f.eks. padlekubber, orienteringsklubber, m.fl. alt etter strekning og tema.

I utgangspunktet synes den ytre korridoren å være vesentlig mer konfliktfull i forhold til natur- og friluftslivsinteressene. Skal denne utredes videre er det spesielt viktig at disse temaene dokumenteres på en grundig måte. Generelt er det viktig at det gjøres skikkelige feltstudier som grunnlag for konsekvensutredningen. Det er ikke tilstrekkelig at den baseres på eksisterende kunnskap, noe også Vegvesenet indikerer i planprogramutkastet. Når slike feltundersøkelser/kartlegginger planlegges, må det tas utgangspunkt i hvilke påvirkninger utbyggingen kan gi, og det kan være nødvendig at feltarbeid gjennomføres på ulike tider av året, og over to eller flere år, alt etter hva som potensielt kan påvirkes.

Friluftsliv

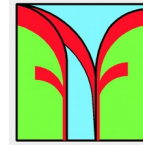
Selv om det er et mål at alle kommuner skal kartlegge og verdsette friluftslivsområder innen 2018, er vi redd dette arbeidet ikke har kommet særlig langt i Rogaland. Så vidt vi vet er kun Time kommune ferdig av de berørte kommunene. Noen FNF foreninger deltok med innspill i dette arbeidet. Dette er bare en av grunnene til at friluftslivet må utredes ved direkte kontakt med organisasjonene.

Naturmangfold

Det er ikke til å komme forbi at en 4-felts vei over Høg-Jæren vil rasere store områder og vil være en effektiv barriere for flere truede arter og naturtyper som trenger sammenhengende områder for å overleve. Veien kommer i tillegg til eksisterende og kommende vindkraftverk med sine, omfattende og varige inngrep. En grundig vurdering av samlet belastning iht. NML § 10 ved eksisterende og kommende inngrep av alle typer må gjøres, inkl. sekundære virksomheter og tjenestetilbud.

Sekundære eller indirekte virkninger vil også kunne vesentlig påvirke naturmangfoldet, f.eks. dersom veien åpner opp for nye utbygginger eller etablering av virksomhet, nye tilslutningsveger, oppdyrking etc. Det gjør at valg av en veg korridor kan medføre negativ påvirkning av naturmangfold på sikt, selv om selve vegen isolert sett ikke skulle påvirke naturmangfoldet i vesentlig grad.

Ellers leser vi at når det gjelder anleggsfasen, så skal kun varige endringer for naturmangfold inngå i konsekvensvurderingene. Det virker litt uklart hva som ligger i dette, men det kan i noen tilfeller også tenkes at midlertidig påvirkning (støy, forstyrrelser, anleggstrafikk, midlertidige anleggsleirer, deponier etc. kan ha en varig negativ virkning på naturmangfold og at restituering etter anleggsfasen kan være vanskelig. Dette bør absolutt med i konsekvensvurderingen. Deler av det aktuelle utbyggingsområdet er eksempelvis et viktig område for hubro, og den kan være spesielt sensitiv i hekketida. Det innebærer at slike områder primært bør unngås, men også at det kan være påkrevet med særlige hensyn eller avbøtende tiltak i tilfelle anleggsarbeid i hekketida.

Vandrings- og trekkruiter for vilt

Det vil være nødvendig å kartlegge vandrings- og trekkruiter for bl.a. rådyr, hjort og elg (små- og storviltet). Vandrings-, overgangsmuligheter og ledegjerdinge må bygges, for å nevne noen eksempler. Dette for å sikre nettopp vandrings- og trekkmulighetene og også som et trafikksikkerhetstiltak for å unngå viltpåkjørslar osv. Vegvesenet har sannsynligvis gode rutiner som tar høyde for dette men kan nok med fordel også innhente konkrete innspill fra bla. lokale lag og foreninger.

Vannforekomster

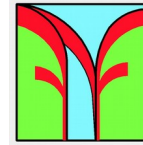
I tillegg til forskrift om konsekvensutredninger og bruk av håndbok V712, må Vegvesenet også forholde seg til det europeiske vanndirektivet og den norske vannforskriften som krever en annen, ofte strengere, vurdering, der den *dårligste* økologiske og kjemiske målingen angir tilstanden, ikke et gjennomsnitt. Ny E39 på må ses i lys av §12 i vannforskriften som skal vurderes når det skal fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes. Bruk av §12 må da begrunnes. Uansett nåværende status, vil en nedgradering stride mot vannforskriftsmålet om god økologisk status i alle norske vannforekomster. Vannforekomsten vil måtte endres til SMVF (svært modifisert vannforekomst), en endring som skal unngås iht. direktivet.

Det er allerede brukbar kunnskap om den økologiske tilstanden til vannforekomstene i Jæren Vannområde, og vann-nett.no vil kunne være en viss hjelp. Når det gjelder Dalane vannområde er kunnskapsgrunnlaget mangelfullt mht. påvirkninger annet enn forsuring, tilstand er ofte bare antatt og må utredes for berørte vannforekomster. Utredninger må inkludere rødlistede arter samt bunndyr og andre indikatorer i akvatisk miljø.

De vanligste negative påvirkningene fra samferdselssektoren gjelder avrenning og forurensning, fysiske inngrep og vandringshindre for fisk og andre vannlevende organismer. Vi er også bekymret for at tunellene vil kunne berøre og ha stor konsekvens for sensitive vannforekomster inkl. våtmarksområder og områdenes kvalitet for fugleliv, friluftsliv og naturopplevelse. Det er spesielt viktig at våtmarksområdene forblir intakte og fortsetter å fungere som de naturlige rensanleggene de er. Tuneller må derfor bygges slik at en unngår enhver drenering og forverring av vannforekomstens tilstand.

Klimaregnskap og avbøtende tiltak

Erstatningsområder, restaurering, andre avbøtende tiltak og tilbakeføring vil være nødvendig i deler av planområdet men vil være meningsløs for natur av stor klimaverdi. Vi ber om at utredningene inkluderer et fullstendig klimaregnskap som også beregner den negative konsekvensen av utslipp av klimagasser fra inngrepene. E39s mulige trase på tvers av myr og våtmark, heiområder, og skog vil påvirke klimaregnskapet dramatisk. Naturtypene er derfor en svært viktig vurdering ikke bare for egen status (f.eks. kystlynghei) og at de er rikest på naturmangfold og sjeldne arter men også fordi noen av dem i klimasammenheng er umulig å erstatte. Gammel skogbunn er laget gjennom hundrevis av år, myrområder har blitt dannet lag på lag og har lagret sine gasser i tusenvis av år. Drenering og inngrep i disse er katastrofale til syvende og sist.

Forum for
Natur og
Friluftsliv
Rogaland

Vi håper allikevel at ny E39 kan bli et eksempel på hvordan en kan og bør gå varsomt fram og bygge en vei for framtiden som tar hensyn til nærmiljø, folkehelse, klimamål, internasjonale avtaler om biologisk mangfold (Aichi-mål), Nordisk ministerråds intensjoner for bevaring av våtområder, og nasjonale intensjoner i Stortingsmelding, 'Natur for livet'.

Som nevnt, Forumet ønsker å delta videre i planleggingsprosessen og ber om at vi blir varslet om møter, eventuelle befaringer, og frister i god tid.

Med vennlig hilsen
For FNF Rogaland

Emily Halvorsen, koordinator

Kopi:

Fylkesmannen i Rogaland
Rogaland fylkeskommune
NSF Vesterlen speiderkrets
Stavanger Turistforening
Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland
NJFF Rogaland
Syklistenes Landsforening Sør-Jæren.